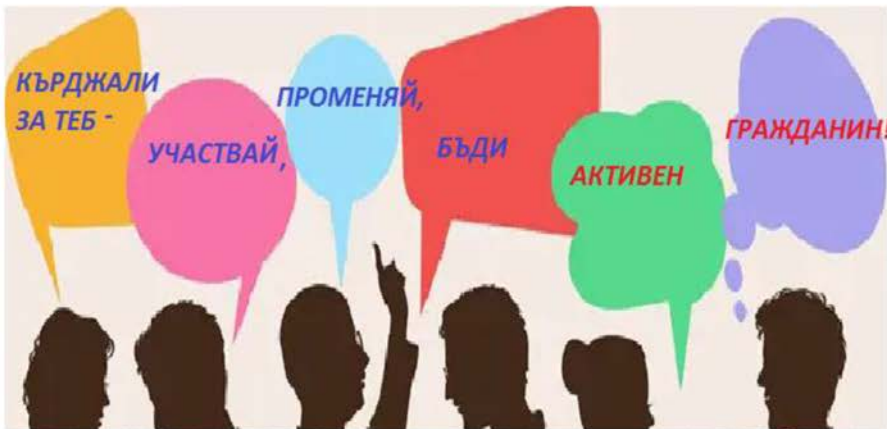

РЪКОВОДСТВО ЗА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

ГРАЖДАНИН ПРАВА ЗАЩИТА
ИНФОРМИРАНост АКТИВНОСТ
ЗАДЪЛЖЕНИЯ ОТГОВОРНОСТ

РЪКОВОДСТВО ЗА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ		
1.	Въведение	3
2.	Органи на местно самоуправление	5
3.	Норми и принципи на гражданското участие	9
	3.1. Основни нормативни документи	9
	3.2. Принципи на гражданското участие	13
4.	Форми и начини за гражданско участие на местно ниво	14
	4.1. Форми на гражданско участие	14
	4.2. Гражданско участие на местно ниво	16
	4.3. Други начини за гражданско участие	18
5.	Основни термини	23
6.	Полезни връзки	24

<https://zateb.kardjali.bg/>

**БЪДИ АКТИВЕН
ГРАЖДАНИН!**

Настоящото Ръководство е разработено по проект „Кърджали за теб- участвай, променяй, бъди активен гражданин!“. Подкрепата за сдружение „Инициатива за развитие – Кърджали решава“ е осигурена от Фондация „Америка за България“.

Изявленията и мненията, изразени тук, принадлежат единствено на сдружение „Инициатива за развитие – Кърджали решава“ и не отразяват непременно вижданията на Фондация „Америка за България“ или нейните партньори“.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Сдружение “Инициатива за развитие – Кърджали решава”, в партньорство с Община Кърджали, Регионална младежко сдружение “Кърджали за теб”, АРИПИ, ЦПЛР–ОДК – Кърджали, с финансовата подкрепа на Фондация “Америка за България”, реализира проект “Кърджали за теб – участвай, променяй, бъди активен гражданин”. Целта на проекта е информиране на младите хора и гражданите от община Кърджали за структурата и правомощията на местната власт, за техните права и възможностите за участие в процеса на вземане на решения на общинско ниво. Стимулиране на гражданското участие и контрол като възможност за противодействие на корупцията и увеличаване на отчетността и прозрачността в обществения живот.

От 2020 г. сдружение „Инициатива за развитие – Кърджали решава“ е партньор на Община Кърджали в реализирането на проект “Вход за граждани” на мрежата Форум Гражданско Участие. На Национална среща и Биенале на гражданското участие 2021, Община Кърджали и сдружение "Инициатива за развитие - Кърджали решава" получиха награда в категорията "За модерно развиващо се гражданско участие /CONSUL/". Наградата е присъдена за създаване и внедряване на първата в България дигитална платформа за провеждане на онлайн консултации с граждани - "Кърджали за теб" <https://zateb.kardjali.bg/>.

През 2021 г., заедно с Форум Гражданско Участие, изготвихме Доклад за индекса на гражданско участие на територията на община Кърджали. Докладът показва, че инициативите на гражданите, създаваните инициативни комитети и събираните подписки често остават без резултат, а понякога са необходими години, за да се постигне промяна. Все още преобладават формалните публични обсъждания и консултации с гражданите и не може да се отчете голям ефект от гражданското участие.

Гражданите на Кърджали са по-склонни да изразяват своето мнение в социалните мрежи, отколкото по официални канали, предоставени им от Общината и Общинския съвет, включително обществените обсъждания и консултации. Често гражданите не участват или не предоставят обратна връзка поради липса на информираност относно съществуващите канали за взаимодействие, непознаване структурата и правомощията на местната власт или поради нajoжкото се недоверие във възможността да влияят при вземането на решения на местно ниво.

През 2022 г. Сдружението е включено в Работната група на община Кърджали и дейностите във връзка с „Оценка на уязвимостите към корупцията на общинско ниво в България”, реализирани от Международния републикански институт /IRI/. Работната група включва представители на Общински съвет Кърджали, Община Кърджали и НПО.

Съвместната работа по дейностите във връзка с програмата на IRI “Справяне с уязвимостите към корупция на общинско ниво“ помогна:

- Да се подобри взаимодействието на местната власт с гражданския сектор;
- Да се изгради доверие;
- Да се постига консенсус по важни въпроси;
- Да се постигат резултати от съвместната работа: активно участие при създаването на Програма за прозрачност и антикорупционни реформи на Община Кърджали /2022-2027/, както и при изготвяне и реализиране на Годишните планове за изпълнение на Програмата.

Едно от основните права на всеки български гражданин е правото на добро управление и добра администрация, което право не се изчерпва единствено с доброто административно обслужване. Доброто управление означава прозрачност и ефективност в работата на администрацията, както на национално, така и на местно ниво, и не на последно място участие на гражданите в процесите на вземане на решения, свързани с реализиране на публичните политики и разходване на публични средства.

Активното гражданско участие в обществените процеси е мерило за качеството на демокрацията и зрелостта на всяко общество. От изключително значение е активното включване на гражданите в политическия процес, както и повишаване на техния интерес към различните форми на гражданско участие. Един от механизмите за постигане на това е, чрез създаване на ясни и прозрачни процедури, които да гарантират достъпа на гражданите до институциите, и чрез легитимното гражданско представителство в различни форми за консултации и контрол.

Гражданското участие е начин за пряко изразяване на мнението на гражданите в управленските решения. То носи редица ползи, сред които информиране на обществото и събиране на идеи по обществено важни въпроси, генериране на обществена подкрепа, на дух на сътрудничество и доверие между управляващи и управлявани.

РЪКОВОДСТВОТО ЗА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ, разработено в рамките на проект „Кърджали за теб – участвай, променяй, бъди активен гражданин”, *има за цел да информира младите хора и гражданите на община Кърджали за начините и формите за участие в процеса на вземане на решения на местно ниво*. Фокусът е насочен към представяне на обобщена информация за различните законови възможности, принципи, насоки, инструменти и механизми за активно гражданско участие в решаването на проблемите от компетентността на местното самоуправление.

2.ОРГАНИ НА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Местното самоуправление е нормативно определено право и възможност местните общности да управляват в съответствие със закона и в интерес на населението значителна част от обществените взаимоотношения. Правото на управление се осъществява чрез общински съвети и кметове, избирани чрез свободни, тайни, преки и общи избори. В съответствие с **чл. 146 от Конституцията** организацията и редът на дейността на органите на местното самоуправление и местната администрация се определят със закон – **Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА)**, който урежда функциите и правомощията на общинския съвет и на кметовете.

Съгласно чл. 136, ал. 1 от Конституцията територията на Република България **общината е основната административно-териториална единица, в която се осъществява местното самоуправление. Орган на местното самоуправление в общината е общинският съвет, а орган на изпълнителната власт в общината е кметът.**

ОБЩИНСКИ СЪВЕТ

Общинският съвет е орган на местното самоуправление и се избира от населението на общината при условия и по ред, определени от Изборния кодекс и Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА).

- Гражданите избират кмета и общинските съветници на всеки **четири години**.
- Броят на общинските съветници се определя според броя на жителите в дадена община.
- Може да е от 11 (за община с до 5000 души) до 51 (за община с над 160 000 жители). За Столичната община броят е специално определен от закона – 61 души.
За община Кърджали броят на общинските съветници е 41.

Правомощия

- Определя как да се развива общината, създава постоянни и временни комисии;
- Приема бюджета и контролира изпълнението му;
- Определя размера на местните такси;
- Решава различни въпроси от местно значение, които не са от изключителната компетентност на други органи.
- В изпълнение на правомощията си. Общинският съвет приема правилници, наредби, инструкции, решения, декларации и обръщения.

Как взема решенията?

- Всички предложения за решения се обсъждат предварително в постоянните комисии с препоръка какво решение да вземе Общинския съвет. **Към Общински съвет Кърджали, мандат 2023-2027 година, са създадени 11 постоянни комисии.**
- Общинският съвет има не по-малко от шест заседания годишно, като дневният ред за всяко предстоящо заседание и материалите за него се публикуват на интернет страницата на Общинския съвет или на Общината - <https://www.kardjali.bg/?pid=4,obs>
- Кворум за провеждане на заседание има, когато на заседанието присъстват повече от половината общински съветници.
- Решенията се вземат с **мнозинство** – когато са гласували повече от половината присъстващи на заседанието общински съветници.
- Всички заседания на Общинския съвет са публични и отворени за граждани. По изключение общинският съвет може да реши отделни заседания да са закрити. **Гражданите на община Кърджали могат да наблюдават заседанията на Общинския съвет и онлайн: <https://www.kardjali.bg/?pid=4,obs> 12**

Може ли Общинският съвет да контролира Кмета?

- Кметът изпълнява решенията на Общинския съвет;
- Общинският съвет има право да търси информация и да отправя питання към кмета за работата на общината и за изпълнението на решенията му.
- Кметът представя годишен отчет за работата си пред Общинския съвет, а той го гласува.
- Може да отменя актове на Кмета, които противоречат на негови решения.

Кой може да контролира Общинския съвет?

- Кметът и Областният управител могат да върнат за ново обсъждане решенията на Общинския съвет, ако са незаконосъобразни.
- Те могат да ги обжалват и пред Административния съд.
- Всеки гражданин има право да сезира Административния съд и да обжалва решенията на Общинския съвет.

КМЕТОВЕ И ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ

Кметът на общината е орган на изпълнителна власт. Органи на изпълнителна власт в района и кметството са съответно кметът на района и кметът на кметството. Кметът на общината, както и кметовете на райони и кметства се избират пряко от населението за срок от 4 години при условия и по ред, определени в Изборния кодекс.

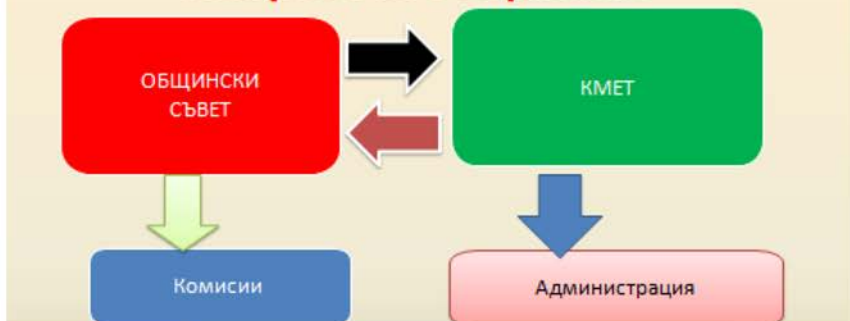
ЗАЩО Е ВАЖЕН КМЕТЪТ?

Кметът ръководи цялата изпълнителна дейност, назначава пряко своите заместници, ръководителите на звена, началниците, както и служителите в общинската администрация.

Кмет - Правомощия

Как работи общината?

Общинска администрация осъществява дейността си въз основа на принципите на законност, лоялност, добросъвестност, безпристрастност, равнопоставеност, отговорност, политическа неутралност, почтеност, конфиденциалност, отчетност, колегиалност и учтивост.

Структурата и функциите на общинската администрация са регламентирани в Устройствен правилник на Общинска администрация – Кърджали.
<https://kardjali.bg/docs/naredbi/Ustroistven-pravilnik.pdf>

ЗА КАКВО ОТГОВАРЯ ОБЩИНАТА?

ТРАНСПОРТ

ДАНЪЦИ И ТАКСИ

УСТРОЙСТВО И РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИЯТА

КУЛТУРА

ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ

СПОРТ

СОЦИАЛНИ УСЛУГИ

ОБРАЗОВАНИЕ

ЕКОЛОГИЯ

ОЗЕЛЕНЯВАНЕ, БЛАГОУСТРОЙСТВО И ЧИСТОТА

3. НОРМИ И ПРИНЦИПИ НА ГРАЖДАНСКОТО УЧАСТИЕ

3.1. Основни нормативни документи

КОНСТИТУЦИЯ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

Конституцията е основен нормативен документ, който урежда устройството на държавата, определя разделението на властта, регламентира принципите на обществените взаимоотношения, правата и задълженията на гражданите. В Конституцията на Република България, приета през 1991 г., са залегнали няколко основни права, свързани с участието на българските граждани в общественото-политическия живот.

Българската Конституция регламентира общото право на гражданите да търсят, получават и разпространяват информация, а за институции – задължение да предоставят информация, когато съответните въпроси представляват законен интерес за гражданите. Конкретните правила и процедури са уредени в Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ).

ЗАКОН ЗА ДОСТЪП ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ.

Достъпът до обществена информация е една от основните предпоставки за гражданското участие според Кодекса на добрите практики на гражданско участие. Институциите са задължени да предоставят информация на гражданите по въпроси, които представляват за тях законен интерес.

Законът за достъп до обществена информация урежда обществените отношения, свързани с правото на достъп до обществена информация, както и с повторното използване на информация от обществения сектор. **Обществена информация** е всяка информация, свързана с обществения живот в Република България и даваща възможност на гражданите да си съставят собствено мнение относно дейността на задължените по закона субекти. Съгласно чл. 4, ал. 1 от ЗДОИ, всеки гражданин на Република България има право на достъп до обществена информация при условията и по реда, определени в този закон, освен ако в друг закон е предвиден специален ред за търсене, получаване и разпространяване на такава информация.

АДМИНИСТРАТИВНОПРОЦЕСУАЛЕН КОДЕКС /АПК/

В глава осма (Предложения и сигнали) от АПК се регламентира редът, по който се разглеждат предложенията и сигнали, подадени до административни органи, както и до други органи, които осъществяват публично правни функции. ***Предвидена е правна възможност всеки гражданин или организация, както и омбудсманът, да могат да подават предложение или сигнал.*** Предложения могат да се правят за усъвършенстване на организацията и дейността на институциите или за решаване на други въпроси в рамките на тяхната компетентност (вкл. издаване и приемане на нормативни и политически актове).

ЗАКОН ЗА НОРМАТИВИТЕ АКТОВЕ /ЗНА/

В чл. 26 на ЗНА също е предвидена възможност за участие на гражданите в процеса на обсъждане и консултиране на законодателството. Съгласно разпоредбите на ЗНА всеки проект на нормативен акт, преди да бъде приет, трябва да бъде публикуван на официалната интернет страница на институцията (когато е орган на месното самоуправление) и/или Портала за обществени консултации – www.strategy.bg (когато съставителят на проекта е централен или териториален орган на изпълнителна власт). Проектът на акт трябва да е придружен от мотиви, които обосновават необходимостта от приемането му и извършена предварителна оценка на въздействието. Минималния срок за публикуване е 30 дни, като гражданите и организациите имат възможност да представят предложения и становища по проекта за нормативен документ. Институциите имат задължението да разгледат представените становища и ако са достатъчно аргументирани, да ги отразят в проекта. Съществува и задължения за изготвяне на справка за отразяване на постъпилите предложения и мотивиране на неприетите. Справката се публикува в интернет на посочените по-горе места.

Изискванията на ЗНА се прилагат и спрямо Общинските съвети, когато се обсъждат и приемат правилници и наредби.

Всички проекти на нормативни актове се публикуват на интернет страницата на Община Кърджали, раздел нормативни документи: <https://www.kardjali.bg/?pid=3,norm>, както и на дигиталната платформа за провеждане на онлайн консултации с граждани – „Кърджали за теб”: <https://www.kardjali.bg/?pid=4,obs> 11.

ЗАКОН ЗА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ И МЕСТНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ

В Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА) се уреждат обществените отношения, свързани с местното самоуправление и местната администрация. В чл. 17. ал.1 от ЗМСМА е регламентирано, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност.

Гражданите участват в управлението на общината както чрез избраните от тях органи, така и непосредствено чрез референдум и общо събрание на населението. Местен референдум и общо събрание на населението се свикват и произвеждат при условия и по ред, определени със закон, като разходите за произвеждането на местен референдум и общо събрание на населението се поемат от общинския бюджет.

ЗАКОН ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ

Важна форма на гражданско участие на местно ниво е участието в обсъждането на проектите за общински бюджети. Участието може да се осъществи в три етапа:

1. Гражданите и местната общност могат да се включат при изготвянето на проектобюджета на общината, като могат да направят писмени предложения за включване на отделни пера в проектобюджета, както и да участват в организираните консултации и работни срещи от Кмета на общината.

2. Гражданите и местната общност могат да участват в публичното обсъждане на проектобюджета на общината, съгласно чл. 84, ал. 6 от Закона за публичните финанси (ЗПФ). Публичното обсъждане се провежда по ред, определен с наредба на Общинския съвет. За постъпилите предложения се съставя протокол, който се прилага като неразделна част на проекта на бюджет при внасянето му от Кмета на общината за разглеждане от Общинския съвет.

3. Гражданите и организациите могат да се включат с предложения и становища в рамките на разглеждането на проекта за бюджета от постоянните комисии на Общинския съвет (по редана ЗМСМА).

ЗАКОН ЗА ПРЯКОТО УЧАСТИЕ НА ГРАЖДАНИТЕ В ДЪРЖАВНАТА ВЛАСТ И МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Законът за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление (ЗПУГДВМС) е приет от Народното събрание на 29 май 2009 г. Целта на закона е да се регламентират обществените взаимоотношения, чрез които гражданите могат да влияят пряко върху решенията на местно ниво. Съгласно разпоредбите на ЗПУГДВМС, гражданите имат право да инициират:

- **Местен референдум** (чл. 27, ал.1, т.3);
- **Местна гражданска инициатива** (чл. 47, ал. 1);
- **Общо събрание на населението** (чл.57, ал.1, т.3).

Законът за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, урежда условията, организацията и реда за **пряко участие** на гражданите на Република България при осъществяване на държавната и местната власт.

3.2. ПРИНЦИПИ НА ГРАЖДАНСКОТО УЧАСТИЕ

Гражданското участие в процеса на вземане на управленски решения, се основава на всеобщи принципи, които са базова предпоставка и възможност за включването им в процесите на вземане на решения чрез:

- взаимно уважение между всички участници в процеса на взаимодействие;
- свободно изразяване на волята и зачитане на независимостта на гражданските организации;
- взаимно доверие и зачитане на отговорността на публичните институции;
- общо, равно и пряко участие с тайно гласуване при провеждане на референдуми;
- прозрачност, отчетност и равен достъп до информация по поставения за решаване въпрос;
- недискриминация и осигуряване на еднакви условия за участие на всички заинтересовани страни;
- използване на ясен език и подходящи канали за комуникация и участие.

Ефективното гражданско участие изисква всички участници (публични организации, НПО, граждани и представители на бизнеса) в процеса на вземане на решения да обменят гледни точки честно и искрено, за да гарантират, че позициите на гражданското общество и местната общност са ефективно взети под внимание от публичните органи.

Прозрачното и добро управление предполага активно включване на гражданите в процеса на вземане на политически решения, очертаване на стратегически политики и планиране на местното развитие.

4. ФОРМИ И НАЧИНИ ЗА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ НА МЕСТНО НИВО

4.1. Форми на гражданско участие

Взаимодействието между публичните органи, гражданите и неправителствения сектор има четири основни начина на реализация: **допълване, сътрудничество, привличане и конфронтация.**

Сътрудничеството предполага двете взаимодействащи страни не просто да споделят сходни цели, но и предпочитат подобни начини и средства за постигането им. При **допълване** целите на публичните организации и гражданския сектор отново са сходни, но страните предпочитат различни начини и средства за постигането им. В ситуация на **конфронтация** целите и средствата, които двете страни използват са различни и често са антагонистични. **Привличане** наблюдаваме тогава, когато двете страни имат различни цели, но използват сходни средства за постигането им.

В зависимост от това до каква степен гражданите и организациите от неправителствения сектор са включени в процеса на вземане на решения, разграничаваме следните **форми на гражданско участие**:

ФОРМИ НА ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ

ИНФОРМИРАНЕ

На всички етапи от процеса на вземане на решение, гражданите имат достъп до необходимата информация, която се представя на ясен и лесен за разбиране език, в достъпен формат, без прекомерни административни пречки, без такси и в съответствие с законните изисквания за отворени данни.

КОНСУЛТАЦИЯ

Официална форма за включване на гражданите и събирането на различни гледни точки и мнения по отношение на определени политики и теми. Може да се осъществи чрез различни методи и инструменти като срещи, публични изслушвания, фокус-групи, проучвания, попълване на анкети и въпросници, онлайн проучвания. Публичните органи следва да предоставят обществено достъпна обратна връзка за резултатите от проведените консултации.

ДИАЛОГ

Структуриран, продължителен във времето и резултатно ориентиран процес, базиран на общия интерес в процеса на обмяна на опит между публичните органи, гражданите, неправителствените организации и гражданското общество като цяло. Различните платформи за диалог включват редовни публични изслушвания, обществени форуми и консултативни съвети.

ПАРТНЬОРСТВО:

Партньорството е най-висшата форма на гражданско участие и предполага наличие на общи цели, споделени отговорности и ресурси на всеки един етап от процеса от разработването, обсъждането и приемането на управленско решение и/или прилагане на определена политика. При партньорството е налице тясно съгрудничество, като се запазва независимостта на гражданските организации и отговорността на публичните органи.

При взаимодействието между публичния и гражданския сектор е необходимо да се спазват определени етични правила, които гарантират ефективно протичане на комуникацията и постигане на желания и от двете страни резултат. Етичните правила стъпват на базови принципи като върховенство на закона, взаимно спазване на достойнството, почтеност и уважение, свобода на изразяването, разнообразие на гледните точки и толерантност към несъгласието, откритост и честност, изграждане на доверие, надеждност, справедливост и отговорност при управление на интересите на всички заинтересовани страни.

4.2. Гражданско участие на местно ниво

Гражданите участват в управлението на общината чрез избраните от тях органи на местно самоуправление. **Може да гласувате на избори за общински съветници и за кметове** ако сте български гражданин, навършил сте 18 години към изборния ден, живял сте най-малко през последните 6 месеца в съответното населено място, не сте поставен под запрещение и не изтърпявате наказание лишаване от свобода. **Може да гласувате на местен референдум** ако сте български гражданин с изборителни права и имате постоянен или настоящ адрес, когато той е различен от постоянния на територията на съответната община, район, кметство, населено място, квартал през последните 6 месеца преди насрочването на референдума. **Гласуването е най-висшата форма на участие, достъпна за гражданите на демократичното общество, и право, което всеки от нас трябва да използва!**

Непосредственото участие на гражданите при вземането на решения на местно ниво се уреждат от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление, който предвижда това да се осъществява посредством:

- Местен референдум;
- Местна гражданска инициатива;
- Общо събрание на населението.

Местен референдум

- Произвежда се за пряко решаване на въпроси от местно значение, които законът е предоставил в компетентност на органите на местно самоуправление, в община, район или кметство. Провеждането на местен референдум се регламентира в чл. 136 от Конституцията на Р България, а редът и начина за организирането му са определени в Глава втора, Раздел III от Закона за пряко участие на гражданите в държавната власт и местното самоуправление.
- Датата за произвеждане на референдума се определя от Общинския съвет, като не може да бъде по-рано от 45 дни и по-късно от 60 дни от решението за референдума. Съгласно чл. 26, ал. 4 от ЗПУГДВМС, решението, прието с местен референдум, не подлежи на последващо одобрение от Общинския съвет и той приема акт, когато това е необходимо за неговото изпълнение.

Местна гражданска инициатива

- Реда и начина за организиране на местна гражданска инициатива са регламентирани в Глава Трета на ЗПУГДВМС. Чрез местната гражданска инициатива гражданите могат да правят предложения до Общинския съвет, Кмета на общината, на района или на кметството, или до областни или регионални органи на изпълнителната власт за решаване на въпроси от местно значение.
- Местната гражданска инициатива представлява форма на активно включване на гражданите в местната политика и вземането на решения за местното самоуправление. Успехът на гражданската инициатива в значителна степен зависи от силата и убедителността на посланието, от видимото медийно присъствие, от изградените граждански партньорства и коалиции.

Общо събрание на населението

- В Глава четвърта на ЗПУГДВМС е регламентирано провеждането на Общо събрание на населението, което може да решава въпроси от местно значение, компетентността за чието решаване по целесъобразност е предоставена на съответния общински съвет или кмет. **Общото събрание** се състои от всички граждани с избирателни права, постоянен или настоящ адрес на територията на общината, района, кметството, населеното място или квартала, преди определената дата за провеждане на събранието. При тази форма на пряката демокрация, политически дееспособните граждани могат да решават непосредствено чрез своя вот, суверенно и окончателно в императивна форма въпроси, отнасящи се до изграждането, реконструкцията и модернизацията на благоустройствени, културни и други обекти от местно значение.

4.3. Други начини за гражданско участие

Обществени консултации

Обществените консултации са официален процес, чрез който местните органи събират информация, мнения и предложения от обществеността при планирането, прилагането и оценката на местни политики и управленски решения. **Обществените консултации са възможност за получаване и разглеждане на мненията, опасенията и предложенията на всички, които проявяват интерес към темата на обсъждане и за информирано вземане на съответните управленски решения**, без това да намалява отговорността за взетото решение. Редът и начина за провеждане на обществени консултации се регламентиран с наредба, приета от Общинския съвет, публикувана на страницата на Общински съвет Кърджали: https://www.kardjali.bg/?pid=4,obs_5

Обществени обсъждания

Обществените обсъждания са форма на публични обществени консултации, чрез която заинтересованите страни имат възможност да обсъдят съвместно с вносителя и общинската администрация варианти за решения, изменения и допълнения към предложения документ или реализиране на определени политики на местно ниво. Редът и начина за провеждане на обществени консултации се регламентиран с наредба от Общинския съвет: https://www.kardjali.bg/?pid=4,obs_5

Младези участват в публично обсъждане на проектбюджета на Община Кърджали за 2024 година

Обществени съвети

Обществени съвети са консултативни органи за гражданско участие и обществен контрол на местно ниво, които съдействат на местната власт за формулиране и реализиране на общинската политика по важни за местната общност проблеми. Обществените съвети могат да бъдат формално учредени като самостоятелно юридическо лице (сдружение с нестопанска цел) или да съществуват като обществено консултативен орган към общината, района, кметството. Те могат да се създават, както по инициатива на гражданите и НПО, така и по инициатива на местната власт. Обществените съвети се явяват живата връзка между гражданите и местната власт.

Предложения и становища за решаване на въпроси в рамките на компетентността на местната власт

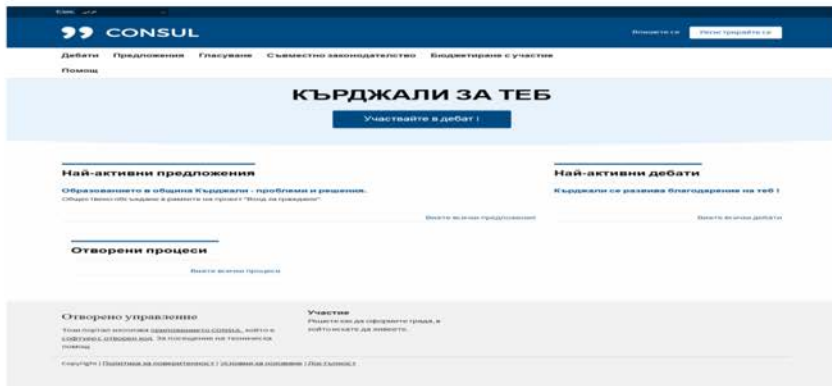
В чл. 45 на Конституцията на Република България се определя правото на гражданите да правят предложения, включително до органите на местната власт.

В Глава осма на Административнопроцесуалния кодекс е уредена процедурата за отправяне на предложения и сигнали от граждани за усъвършенстване на организацията и дейността на местните органи, както и за решаване на други въпроси в рамките на тяхната компетентност.

Възможността за подаване на предложения от юридически лица и граждани за усъвършенстване на законите и други нормативни документи е регламентирана в чл. 18 от Закона за нормативните актове.

Гражданите на община Кърджали могат да отправят своите предложения към органите на местната власт, да участват в дебати, да коментират и правят предложения по публикувани проекти на нормативни документи на онлайн платформата „Кърджали за теб“: <https://zateb.kardjali.bg/>

Платформата „Кърджали за теб“ е лесен и достъпен начин за гражданско участие.

Гражданите имат право да присъстват на заседанията на общинския съвет и на неговите комисии (чл. 28, ал. 2 от ЗМСМА). Като правило тези заседанията са публични, освен в отделни случаи, когато съветът може да реши дадено заседание да се проведе при закрити врати. Гражданите имат право да се изказват, да отправят питания, становища и предложения от компетентността на общинския съвет, кмета или общинската администрация, представляващи обществен интерес (чл. 28, ал. 3 от ЗМСМА), както и да внасят писмени предложения и становища в комисиите на общинския съвет (чл. 49, ал. 3 от ЗМСМА).

Млади хора посещават заседания на Общински съвет Кърджали

Ученици присъстват и на заседания на Постоянните комисии към Общински съвет Кърджали, имат възможност да задават въпроси, да участват в дискусии с общински съветници.

Участие в консултативни органи на местно ниво

Гражданите и представители на НПО могат да участват като членове в състава на различни органи със съвещателен глас на местно ниво. Практиките за създаването на различни консултативни органи в публичните организации, особено в общините, са широко разпространени. Тези практики следват от нормативната уредба, регламентираща правомощията на местните органи и от осъзнатата необходимост за по-ефективно включване на гражданите и гражданските организации при разработването и прилагането на местните политики.

Към Община Кърджали са създадени следните консултативни органи:

- Обществения съвет по социално подпомагане и услуги в община Кърджали/създаден на основание чл. 35. (1) от Закона за социално подпомагане/
- Съвет по въпросите на социалните услуги /създаден на основание чл. 27 от Закона за социалните услуги/;
- Общински консултативен съвет по въпросите за младежта;
- Обществен съвет по култура;
- Консултативен съвет по въпросите на туризма в Община Кърджали.

Консултативните органи имат различен ред на създаване: съветите се създават с решение на общински съвет, а поименният състав се определя със заповед на кмета. Съгласно нормативното основание за тяхното създаване правилниците или правилата за дейността се утвърждават от общински съвет или кмета на общината.

Комисия за детето с консултативни и координационни функции/създава се със заповед на кмета на основание чл. 20а от Закона за закрила на детето.

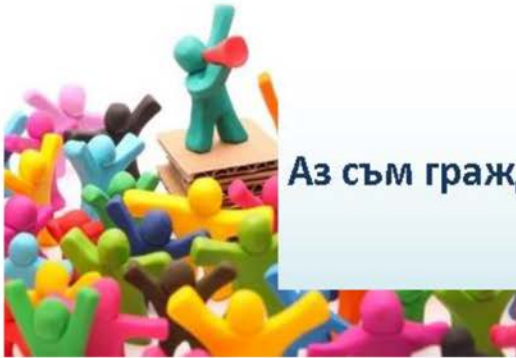
Други форми на гражданско участие, които могат да се прилагат при взаимодействието с публичните органи са провеждане на проучвания, анкети за удовлетвореността от предлаганите услуги, участие в тематични работни срещи, провеждане на фокус-групи и други допълнителни форми на консултиране.

ИНСТРУМЕНТИ ЗА ПРЯКО ГРАЖДАНСКО УЧАСТИЕ В МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ

Местен референдум	Местна гражданска инициатива	Общо събрание на населението	Участие в заседанията на ОС
 <p>По предложение на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • поне 1/5 от ОС • кметовете • подписка, подкрепена от не по-малко от 1/20 от гражданите с изборителни права 	 <p>Инициативен комитет организира подписка в подкрепа на предложенията. Те се внасят в съответните местни органи, които взимат решение в срок от 1 месец.</p>	 <p>Дава възможност за обсъждане и решаване на въпроси от местно значение.</p> <p>По предложение на:</p> <ul style="list-style-type: none"> • кметовете • ОС • поне 1/50 (не по-малко от 20) граждани с изборителни права 	 <p>Гражданите могат да присъстват на заседанията на ОС и неговите комисии като имат право да се изказват, отправят питаня, становища и предложения, както и да получават отговори.</p>

- **Гражданската активност** е умение, което създава условията за функциониране на гражданското общество в една демократична структура.
- Настоящото **Ръководство за гражданско участие** е опит да помогнем на младите хора и гражданите на община Кърджали да придобият необходимите знания за правата и задълженията си, да научат, че активните граждани работят за защита на своите и чуждите права, за спазване на задълженията от всички членове на обществото.

- **Създаването на активно гражданско общество** е сложен и продължителен процес, но ако всички полагаме усилия и работим заедно, можем да постигнем желаната промяна!

се информирам

Аз съм гражданин, когато: участвам

променям

5. ОСНОВНИ ТЕРМИНИ

Гражданско участие – ангажиране на лица, неправителствени организации и представители на гражданското общество като цяло в процесите на вземане на решения от публичните органи.

Процес на вземане на решения – разработване, приемане, прилагане, оценка и преформулиране на политически документ, стратегия, закон или регламент на национално, регионално или местно равнище или всеки процес, при който се взема решение от публичен орган, на който са предоставени такива правомощия, което засяга обществото или негов сегмент.

Неправителствени организации (НПО) – доброволни самоуправляващи се органи или организации, създадени да осъществяват главно нестопанските цели на своите учредители или членове. Те могат да включват например доброволчески групи, организации с нестопанска цел, сдружения, фондации, благотворителни организации или групи, основани на географски принцип, за защита на общностни интереси или застъпничество.

Гражданско общество – ансамбълът от индивиди, които са организирани в НПО, професионални организации, обществени организации и неформални групи, чрез които допринасят за развитие на обществото, или изразяват своите възгледи и мнения, включително когато повдигат въпроси, свързани с нарушения на човешките права, корупция и други неправомерни действия или изразяват критични коментари.

Публичен орган – всеки изпълнителен, законодателен или административен орган на национално, регионално или местно равнище, включително лица, упражняващи изпълнителна власт или административни функции.

6. ПОЛЕЗНИ ВРЪЗКИ

Народно събрание, Регистър на предложения за провеждане на национален референдум – <https://www.parliament.bg/referendum/?page=reg&lng=>

Народно събрание, Комисия по взаимодействието с неправителствените организации и жалбите на гражданите – <https://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/2592>

Народно събрание, Обществен съвет към Комисията по взаимодействието с неправителствените организации и жалбите на гражданите – <https://www.parliament.bg/bg/parliamentarycommittees/members/2774/list>

Министерски съвет, Портал за обществени консултации – <http://strategy.bg/>

Министерски съвет, Портал за обществени консултации, рубрика "Партньорство за открито управление" – <http://strategy.bg/Articles/List.aspx?lang=bg-BG>

Европейски парламент, Портал за петиции – <https://petiport.secure.europarl.europa.eu/petitions/bg/home>

Европейска комисия, сайт за публикуване на отворени граждански инициативи – <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/open>

Европейска комисия, Обществените консултации – https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_en

Комитет на регионите, Страница за обществени консултации на КР – <https://cor.europa.eu/bg/engage/Pages/consultations.aspx>

Община Кърджали, портал за обществени консултации „Кърджали за теб” - <https://zateb.kardjali.bg/>